

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА «КРОК»**

НЕМИРОВСЬКА ОКСАНА ВІКТОРІВНА

УДК 338.2:339.94

**ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО МЕХАНІЗМУ ВЗАЄМОДІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ З ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИМИ
КОРПОРАЦІЯМИ**

Спеціальність 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі аудиту та економічного аналізу Університету державної фіскальної служби України, Державна фіскальна служба України, м. Ірпінь.

Науковий керівник доктор економічних наук, професор
Грушко Віктор Іванович,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,
завідувач кафедри фінансів, обліку та аудиту

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, старший науковий співробітник
Тищенко Олександр Петрович,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», професор кафедри
макроекономіки та державного управління

кандидат економічних наук, доцент
Іксарова Наталія Олександрівна,
Київський національний торговельно-економічний
університет, доцент кафедри міжнародної економіки

Захист відбудеться « 1 » липня 2016 р. о 16 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.130.04 Вищого навчального закладу «Університет економіки та права «КРОК» за адресою: 03113, м. Київ, вул. Лагерна, 30-32, ауд. 245.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Вищого навчального закладу «Університет економіки та права «КРОК» за адресою: 03113, м. Київ, вул. Лагерна, 30-32.

Автореферат розісланий «30» травня 2016 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат економічних наук

О. О. Лелюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Глобалізація стала найважливішою особливістю сучасної світової системи, в умовах якої економічний розвиток в національних рамках і зовнішньоекономічні зв'язки нерозривно пов'язані.

Характерною особливістю глобалізації є міжнародні потоки, які через лібералізацію майже або зовсім не контролюються національним законодавством і, в основному, це потоки капіталу та інформації, що циркулюють між транснаціональними корпораціями. ТНК контролюють понад 50% світового промислового виробництва, понад 60% міжнародної торгівлі і 80% патентів і ліцензій на нову техніку, технології та ноу-хау, майже 90% прямих зарубіжних інвестицій.

Займаючи центральне місце в сучасній світогосподарській системі, ТНК роблять все більший вплив на міжнародні економічні відносини, розвиток національних і світової економік, є головними генераторами диверсифікації системи міжнародного бізнесу. При цьому, особливий інтерес для експансії ТНК представляють ринки країн, що розвиваються, які відрізняються більш низькою насиченістю та більш вигідними умовами для їх функціонування. До таких держав відноситься і Україна: здобувши незалежність 24 серпня 1990 р., країна стала об'єктом інвестування багатьох транснаціональних корпорацій.

Незважаючи на присутність численних глобальних корпорацій на території держави, Україна залишається бідною країною – за межею бідності, яка, відповідно до стандартів Організації Об'єднаних Націй, встановлена на рівні 5 доларів на день, проживає більш як 80% населення України.

Створення вітчизняних транснаціональних корпорацій забезпечить прискорення економічного зростання, продемонструє прийнятність економічної політики країни для світового бізнесу та засвідчить перспективність інтеграції економіки України в світову економіку. Але варто зазначити, що можливість розробки та реалізації української транснаціональної корпорації вимагає унікального поєднання капіталу, управлінського досвіду, прогресивних технологічних знань, доступу до ринків капіталу, збуту, сировини. Подібна квінтесенція є необхідною для забезпечення конкурентоспроможності в умовах глобалізації.

Для сучасної України транснаціоналізація вітчизняних підприємств може бути тим економічним механізмом, який визначить пріоритетні цілі зовнішньоекономічної політики та умови участі країни в міжнародному поділі праці та дасть змогу Україні підвищити свій статус на світовій арені, налагодивши взаємовідносини з багатьма європейськими державами.

Оскільки оцінка впливу ТНК на економічний розвиток національних економік і безпеку приймаючих держав досить неоднозначна, з одного боку, ТНК є основним структурним елементом економіки більшості країн, провідна сила їх розвитку та підвищення ефективності виробництва, з іншого – ТНК можуть виступати джерелом ряду негативних соціально-економічних процесів, пов'язаних з мотивами їх діяльності, то необхідним є пошук універсальних рекомендацій щодо державного регулювання діяльності таких структур.

Особливої актуальності набуває дослідження змісту системи партнерства ТНК з національними господарствами та виявлення її особливостей стосовно України, оцінка результатів діяльності та напрямків впливу ТНК на соціально-економічний розвиток національної економіки. Одночасно, розробка ефективного механізму взаємодії транснаціональних корпорацій з національними господарствами особливо актуальна для країн, з переважною часткою видобувної промисловості в структурі ВВП, до яких належать і Україна.

Викладена проблема є актуальною і досить широко обговорюється як у наукових, так і у політичних колах на національному та міжнародному рівнях. Теоретично-концептуальні засади транснаціоналізації та діяльності транснаціональних компаній на макроекономічному (найбільш загальні національні, міжнародні глобальні тенденції), мезаекономічному (тенденції взаємодії між фірмами на галузевому рівні), мікроекономічному (тенденції зростання окремої фірми) рівнях досліджені в працях таких зарубіжних вчених, як Дж. Даннінг, Д. Датта, Д. Карро, Ф. Котлер, Р. Кейвз, Ч. Кіндельбергер, М. Кассон, Дж. Маркузен, М. Портер, Дж. Хайнс та інших.

Умови, форми і наслідки взаємодії ТНК з національними урядами розглядають в своїх роботах І. Вальтер, Т. Гладвін, Т. Моран, Д. Лекроу, А. Рагман, Р. Робінсон, С. Хаймер, Дж. Файрветер та інші.

Взаємозв'язок діяльності транснаціональних корпорацій з економічним розвитком приймаючих країн розглянуто в роботах К. Акамацу, Р. Вернона, К. Коджіма, Т. Озави, К. Омае.

Значним внеском у дослідження різних аспектів формування та діяльності ТНК є праці вітчизняних учених Є. Алімпієва, О. Білоруса, В. Білошапки, В. Будкіна, В. Грушка, М. Дудченка, А. Кредісова, Д. Лук'яненка, В. Наманюка, В. Новицького, Б. Одягайла, Є. Панченка, А. Пересади, А. Поручника, І. Прокопенко, І. Радіонової, В. Рокочої, А. Румянцева, М. Рубцової, В. Сіденка, А. Філіпенка.

Серед політичних кіл питаннями економічної діяльності транснаціональних компаній, а особливо питаннями трансфертного ціноутворення та боротьби з офшоризацією, найбільше цікавляться розвинуті країни, особливо країни «Великої двадцятки» (G20), які піднімають дане питання на кожному саміті.

Незважаючи на значні здобутки зарубіжних вчених у вітчизняній науці, тема досліджувалася в розрізі окремих аспектів, тому існує низка питань, які вимагають досліджень і наукових розробок. Це зумовило вибір теми дисертаційного дослідження, його структуру, мету та завдання.

Наукове завдання, яке вирішується у дисертаційному дослідженні полягає у розробці ефективного механізму взаємодії національної економіки з транснаціональними корпораціями, а також в обґрунтуванні напрямів державного регулювання цієї взаємодії, являючи собою важливу та актуальну задачу сучасного етапу формування конкурентного середовища.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тематика дисертаційного дослідження відповідає державним, галузевим темам та тематиці наукових досліджень Науково-дослідного інституту фіскальної політики Університету державної фіскальної служби України («Моніторинг цін на товарних

ринках в системі трансфертного ціноутворення: міжнародний досвід та механізм впровадження в Україні» (номер державної реєстрації 0113U000282)).

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є поглиблення теоретичних основ та розробка практичних рекомендацій щодо створення ефективного механізму взаємодії національної економіки з транснаціональними корпораціями.

Для досягнення поставленої мети в дисертаційній роботі визначений ряд взаємозв'язаних **завдань**, основними з яких є:

- розробити механізм ефективної взаємодії національної економіки з транснаціональними корпораціями (ТНК), визначивши при цьому елементи його формування;
- класифікувати групи чинників впливу, що формують механізм взаємодії ТНК й національної економіки;
- визначити необхідність створення національних транснаціональних корпорацій;
- виявити загрози для функціонування вітчизняних транснаціональних корпорацій;
- обґрунтувати можливі напрямки вдосконалення законодавства, що стосується діяльності зарубіжних ТНК і пов'язано з трансферним ціноутворенням;
- виконати аналітичне дослідження умов функціонування корпоративного капіталу в економіці України, використавши оцінки провідних рейтингових агенцій;
- з'ясувати пріоритетні напрямки удосконалення механізму державного регулювання взаємодії національної економіки з транснаціональними корпораціями;
- розкрити зміст та особливості виникнення й становлення ТНК, основні мотиви їх функціонування, кількісні та якісні критерії набуття статусу ТНК.

Об'єктом дослідження виступає транснаціоналізація національної економіки.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів проблеми забезпечення ефективної взаємодії національної економіки з транснаціональними корпораціями.

Методи дослідження. Теоретико-методичну основу дисертаційного дослідження склали фундаментальні наукові положення загальної економічної теорії та теорії управління національним господарством.

Для вирішення поставлених завдань у дисертації використовувалися такі методи наукових досліджень: абстрактно-логічний і системно-структурний аналіз, при визначенні та уточненні сутності понять «транснаціональна корпорація»; порівняльний аналіз і групування, при дослідженні економічної діяльності корпорацій транснаціональних в Україні; факторний аналіз – при визначенні умов функціонування корпоративного капіталу в економіці України; економіко-математичного моделювання, шляхом використання системного аналізу і теорії графів при побудові моделі ключових загроз транснаціоналізації в контексті розвитку національної економічної системи України.

Інформаційну базу дослідження сформували монографічні видання, статті, аналітичні матеріали вітчизняних і зарубіжних науковців та практиків, законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти, матеріали Міністерства фінансів України, Державної фіскальної служби України, статистичні матеріали Державної служби

статистики України, інформаційно-аналітичні матеріали Державної фіскальної служби України, статистичні дані країн ЄС та ОЕСР.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що в роботі розроблені теоретичні та науково-методичні підходи до вирішення проблем, що супроводжують діяльність транснаціональних корпорацій в Україні та вирішено наукове завдання, що пов'язане з удосконаленням науково-практичних підходів для формування ефективного механізму взаємодії національної економіки з ТНК. Найбільш суттєві здобутки, які відображають новизну наукових результатів та розкривають особистий внесок автора в розробку даної теми полягають у тому, що автором:

вперше:

– змодельовано механізм ефективної взаємодії національної економіки з транснаціональними корпораціями, який формується такими елементами, як правові, адміністративні, економічні і соціальні взаємовідносини та охоплює взаємозв'язки між такими групами економічних суб'єктів: державою в особі контролюючих й регулюючих органів з відповідними компетенціями (Міністерство економічного розвитку та торгівлі, Антимонопольний комітет України, Фонд державного майна України, ДФС України); вітчизняними підприємствами, що наближаються до статусу транснаціональних корпорацій; зарубіжними ТНК в особі власників і топ-менеджерів; підприємствами і організаціями, які формують інфраструктуру партнерства й взаємодії ТНК в національній економіці, для забезпечення успішної реалізації проектів націлених на поліпшення показників національної економіки, якості життя населення та підвищення конкурентоспроможності національної економіки на міжнародній арені;

удосконалено:

– класифікацію груп чинників впливу, що формують механізм взаємодії ТНК й національної економіки, які, за результатами експертного оцінювання, розподілено на чинники слабого впливу (зокрема: національні показники рівня оплати праці, національне законодавство з захисту прав споживачів та його дотримання), чинники середнього впливу (зокрема: наявність природно-ресурсного потенціалу, торгівельна політика національного уряду, рівень національної економічної безпеки), чинники сильного впливу (зокрема: курс національної валюти, політична стабільність, рівень зайнятості населення);

– систему аргументації доцільності стимулювання створення національних ТНК, що спирається на аналіз переваг зарубіжних ТНК та українських підприємств, які наближаються до статусу ТНК, основними елементами якої є: наявність у ТНК інноваційних змін; здатність ТНК збільшувати експортний потенціал країни й конкурентоспроможність національної економіки; економія від масштабів виробництва, що впливає на рівень цін та сприяє стійкому економічному зростанню, відповідно, підвищенню рівнів зайнятості та життя; швидша адаптація вітчизняної економіки до кращих світових стандартів господарювання;

– перелік ключових загроз для функціонування вітчизняних ТНК, використовуючи метод аналізу ієрархій (моделювання), які пов'язані з: недосконалою інституційною складовою; політичною нестабільністю, корупцією, конкуренцією з боку іноземних ТНК, відсутністю мобільності й динамічності у

процесах виробництва і недостатньою кількістю висококваліфікованих фахівців, та врахування, яких у діяльності державних органів, є необхідною умовою для стимулювання ТНК й встановлення партнерства;

одержало подальший розвиток:

– обґрунтування доцільного вдосконалення законодавства, що стосується діяльності зарубіжних ТНК і пов'язано з трансферним ціноутворенням та має реалізуватись шляхом внесення змін до Податкового кодексу України (ст. 39, в частині вирішення питань, пов'язаних з практичним застосуванням даної статті, а саме: незрозумілою є методика для коригувань ціни на товари, які мають біржове котирування, тому пропонується законодавчо закріпити необхідність визначення переліку товарів, які мають біржове котирування Кабінетом Міністрів України, а також збільшити порогові показники для визнання операції контрольованою);

– методика аналізу умов функціонування корпоративного капіталу в Україні в частині діяльності ТНК з використанням оцінок провідних рейтингових агенцій, до яких належать (Ease of doing business (Всесвітній банк); Global Wealth Report – 2015 (німецька страхова компанія Allianz), Рейтинг глобальної конкурентоспроможності держав (Всесвітній економічний форум), Індекс сприйняття корупції (Азіатський та Африканський банки розвитку, Світовий банк та міжнародна організація Freedom House), Індекс розвитку людського потенціалу країн світу (ООН)), застосувавши коефіцієнт рангової кореляції Спірмена, для оцінки їх узгодженості, що дало можливість визначити пріоритетні напрямки змін, до яких належать: розробка відповідних державних програм з метою залучення зарубіжних інвесторів на ринок України; розвиток аутсорсингу, як основної форми взаємодії вітчизняних компаній із ТНК; розвиток факторів конкурентоспроможності для пріоритетних галузей, із використанням таких механізмів, як: фінансування досліджень, спрямованих на вирішення проблем галузі, впровадження стандартизації та сертифікації, гармонізованої з міжнародними вимогами якості, демонополізація ринку; сприяння розвитку кластерів;

– визначення категорії ТНК шляхом уточнення змісту, яке досягнуто завдяки врахуванню таких моментів, як: особливості виникнення та становлення ТНК, основні мотиви функціонування ТНК, кількісні та якісні критерії набуття статусу ТНК, й дало можливість ввести в науковий обіг таке визначення: «ТНК – інтегрована структура, яка провадить єдину політику через один або більше центрів прийняття рішень на підпорядковані підприємства (філії, представництва, дочірні компанії) будь-яких організаційно-правових форм (приватної, публічної, змішаної) на основі науково-технічної, виробничої та комерційної кооперації з метою отримання найвигідніших умов господарської діяльності, що, в свою чергу, приводить до максимізації прибутку компанії та підвищення економічного впливу компанії на національні економічні системи світу».

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що основні положення, викладені у дисертації, доведено до методичних розробок і практичних рекомендацій.

Результати дисертаційної роботи в частині аналітичного дослідження ролі транснаціональних компаній у процесі трансфертного ціноутворення були використані при підготовці аналітичних матеріалів та розробці науково-практичних

рекомендацій у ході проведення науково-дослідної роботи «Моніторинг цін на товарних ринках в системі трансфертного ціноутворення: міжнародний досвід та механізм впровадження в Україні», що виконувалась Науково-дослідним інститутом фіскальної політики Університету державної фіскальної служби України (номер державної реєстрації 0113U000282), (акт впровадження №3934/01-12 від 22.12.2014 р.)

Основні результати дисертаційного дослідження використано на кафедрі аудиту та економічного аналізу Університету державної фіскальної служби України при підготовці методичних розробок і викладанні дисципліни «Аудит великих платників податків» (довідка №3933/01-12 від 24.12.2014 р.).

Запропонований механізм взаємодії вітчизняної економіки з транснаціональними корпораціями, прийнято до практичного застосування Державною фіскальною службою України з метою більш ефективного налагодження співпраці органів державної влади і бізнесу (довідка №84/3/99-99-20-01-02-14 від 10.03.2016 р.).

Одержані в процесі дослідження результати, визнані корисними і перспективними при розробці заходів щодо підвищення ефективності взаємодії органів влади та бізнесу та впроваджені у діяльність Міжрегіонального головного управління ДФС – Центрального офісу з обслуговування великих платників податків, що забезпечує реалізацію повноважень органів влади у взаємовідносинах з великими та іншими платниками та здійснює їх податкове супроводження (довідка №290/28-10-14-21 від 24.03.2016 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою роботою, в якій викладено авторський підхід до визначення оптимальної взаємодії національної економіки з транснаціональними корпораціями. Наукові результати, висновки і пропозиції, викладені в дисертації, отримані автором самостійно і знайшли відображення у виданих роботах. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертаційній роботі використані лише ті ідеї та положення, які запропоновані автором особисто.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати досліджень доповідались на 7 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, а саме: II Міжнародній науково-практичній конференції «Гармонізація оподаткування в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів» (м. Ірпінь, 2012 р.,); V Науково-практичній конференції «Реформування податкової системи України відповідно до європейських стандартів» (м. Ірпінь, 2013 р.); Міжнародній конференції «Трансфертне ціноутворення: впровадження в Україні на основі найкращої світової практики» (м. Київ, 2013 р.); Міжнародній науково-технічній Інтернет-конференції «Економіка та управління: теорія та практика» (м. Дніпропетровськ, 2013 р.,); III Міжнародній науково-практичній конференції «Гармонізація оподаткування в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів» (м. Кам'янець-Подільський, 2013 р.); Міжнародній конференції «Трансформування державного управління в країнах Східної Європи та Центральної Азії» (м. Берлін, Німеччина, 2013 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Фінансова інфраструктура: формування, проблеми та перспективи розвитку в умовах інноваційної економіки» (м. Київ, 2014 р.).

Наукові публікації. Основні результати дисертаційної роботи викладено у 10 наукових працях, загальним обсягом 3,4 д.а., з них: 6 статей у фахових наукових виданнях (особисто автору належать 2,14 д.а.), з них 4 статті – у виданнях, зареєстрованих у міжнародних наукометричних базах даних, 4 публікації – за матеріалами конференцій (1,26 д.а.).

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, переліку умовних позначень, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг дисертаційної роботи становить 237 сторінок. Основний зміст дисертації викладено на 182 сторінках, що містить 27 таблиць, 13 рисунків, формули та графіки. Робота має 10 додатків. Список використаних джерел налічує 225 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено об'єкт і предмет, мету, завдання та методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення отриманих результатів, зазначено особистий внесок автора та дані щодо апробації результатів дисертаційної роботи.

Перший розділ – **«Теоретико-методичні основи формування ефективного механізму взаємодії національної економіки з транснаціональними корпораціями»** – розкриває особливості функціонування транснаціональних корпорацій та містить матеріали про теоретичні засади оцінки ефективності взаємодії ТНК і національної економіки.

В ході дослідження виявлено, що незважаючи на тривалість тенденції транснаціоналізації господарської діяльності і зростаючу роль ТНК в світовій економіці, дефініція «транснаціональна економіка» та критерії віднесення компаній до числа транснаціональних досі вважаються дискусійними. З огляду на це, сформульовано визначення ТНК, яке, на думку автора, найповніше обґрунтовує мотиви діяльності таких компаній. Згідно цього визначення, ТНК доречно визначати як: «інтегровану структуру, яка провадить єдину політику через один або більше центрів прийняття рішень на підпорядковані підприємства (філії, представництва, дочірні компанії) будь-яких організаційно-правових форм (приватної, публічної, змішаної) на основі науково-технічної, виробничої та комерційної кооперації з метою отримання найвигідніших умов господарської діяльності, що, в свою чергу, приводить до максимізації прибутку компанії та підвищення економічного впливу компанії на національні економічні системи світу.

В розділі виокремлено основні інтереси суб'єктів господарювання при налагодженні їх взаємодії (рис. 1).

Досліджено теоретичні засади оцінки ефективності взаємодії ТНК та національної економіки, зокрема методологічні принципи, які покладено в основу побудови рейтингу Doing Business, який дає можливість оцінити ефективність їх взаємодії шляхом визначення умов для ведення підприємницької діяльності та оцінки бізнес регулювання.

Рис. 1. Інтереси взаємодії суб'єктів господарювання

Джерело: складено автором самостійно.

В ході дослідження, нами розділено наслідки експансії ТНК для приймаючих країн на позитивні та негативні, сформульовано принципи на яких мають базуватися взаємовідносини між ТНК та національними економіками, зокрема, повага до всіх зацікавлених сторін, ефективність, економічна доцільність, прозорість, пріоритетність, відповідальність, інформаційна відкритість.

Другий розділ – **«Аналіз взаємодії вітчизняної економіки з транснаціональними корпораціями»** – присвячено аналізу ролі та закономірностей діяльності зарубіжних ТНК на ринку України, а також дослідженню економічної діяльності вітчизняних підприємств, які наближаються до статусу транснаціональних.

Аналіз економічної діяльності зарубіжних ТНК в Україні, дозволив стверджувати, що більша частина даних підприємств зосереджена в галузі торгівлі та ремонту, в переробній промисловості, в операціях з нерухомістю та будівництві. Іноземні компанії не прагнуть вкладати кошти у високотехнологічні галузі, а більшість інвестицій направляють на торгівлю – галузь, яка дозволяє швидко отримувати високі прибутки (рис. 2).

Для визначення сфери економіки, в якій доцільно створювати вітчизняні компанії проведено аналіз групи товарів експортної категорії. Так, об'єктивними причинами для створення вітчизняних ТНК, є металургія (особливе місце в цій галузі займає виробництво продуктів з чорних металів), аграрна сфера, енергетика, хімічна та нафтохімічна промисловість. Загалом частка цих п'яти галузей в товарному експорті України займає 65% або 47,63 млрд дол. США.

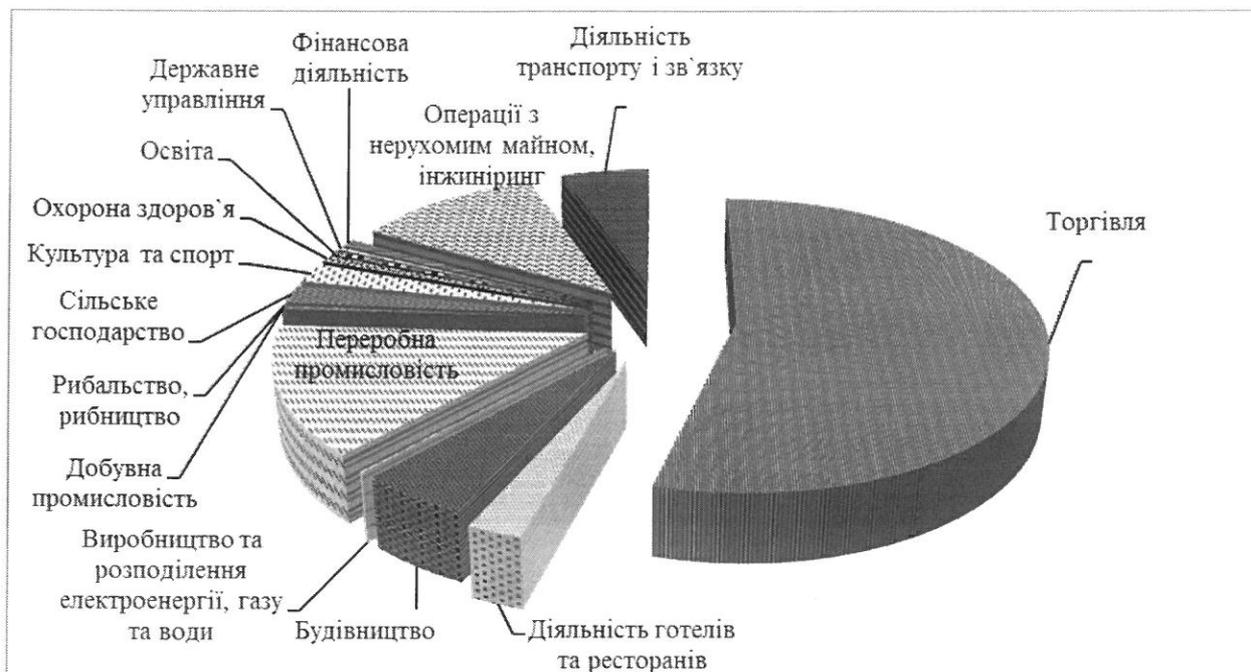

Рис. 2. Розподіл іноземних підприємств в Україні за видами діяльності, %
 Джерело: складено автором за даними Державної служби статистики України.

Проаналізувавши основні показники провідних українських компаній за 2015 р. (табл. 1) можна зробити висновок, що поки ще жодна з українських компаній не відповідає всім критеріям ООН, тобто ні одна з українських компаній не може бути визнана як транснаціональна – немає філій в шести країнах світу та достатньої величини відсотка продажів, що реалізуються за межами країни-резиденції. Однак, НПГ «Інтерпайп» та ФПГ «СКМ» відповідають майже всім ознакам ТНК, тобто їх можна вважати транснаціональними компаніями, хоча зазначені підприємства не мають філій у 6 країнах та виробляють свою продукцію лише в Україні.

Таблиця 1

Основні показники провідних українських компаній за 2015 рік

Показники	Річний обсяг продажу, млн дол. США	Кількість країн, в яких розташовані філії
НВГ «Інтерпайп»	10230	8
ФПГ «СКМ»	8151	6
ПАТ «Укрнафта»	847,82	1
ДП «КК «РОШЕН»	220	3
Nemiroff Холдинг	203,8	5

Джерело: складено автором самостійно за даними фінансової звітності компанії.

Проведене експертне оцінювання чинників взаємодії ТНК та національної економіки (табл. 2), за результатами якого вони розподілені на: чинники слабого впливу (зокрема, національні показники рівня оплати праці, національне законодавство з захисту прав споживачів та його дотримання); чинники середнього впливу (зокрема, наявність природно-ресурсного потенціалу, торговельна політика національного уряду, рівень національної економічної безпеки); чинники сильного

впливу (зокрема, курс національної валюти, політична стабільність, рівень зайнятості населення).

Таблиця 2

Класифікація чинників впливу на механізм взаємодії ТНК і національної економіки

№ з/п	Чинники впливу	Оцінювання важливості для ТНК	Оцінювання важливості для національної економіки
		Вид впливу	
1	Податкове навантаження на платників податків	<i>сильний</i>	<i>середній</i>
2	Курс національної валюти	<i>середній</i>	<i>сильний</i>
3	Легкість отримання дозволів на будівництво об'єктів	<i>сильний</i>	<i>середній</i>
4	Реєстрація та дотримання права власності	<i>сильний</i>	<i>середній</i>
5	Легкість реєстрації бізнесу	<i>сильний</i>	<i>середній</i>
6	Діяльність у пріоритетних галузях (секторах) національної економіки	<i>середній</i>	<i>сильний</i>
7	Наявність природно-ресурсного потенціалу	<i>середній</i>	<i>середній</i>
8	Наявність національних кредитних ресурсів	<i>середній</i>	<i>середній</i>
9	Захист вітчизняного бізнесу національним урядом	<i>середній</i>	<i>сильний</i>
10	Захист прав іноземних інвесторів	<i>сильний</i>	<i>середній</i>
11	Торгівельна політика національного уряду	<i>середній</i>	<i>середній</i>
12	Рівень національної економічної безпеки	<i>середній</i>	<i>середній</i>
13	Рівень зайнятості населення	<i>середній</i>	<i>сильний</i>
14	Якість робочої сили	<i>сильний</i>	<i>середній</i>
15	Національні показники рівня оплати праці	<i>середній</i>	<i>слабкий</i>
16	Політична стабільність	<i>сильний</i>	<i>сильний</i>
17	Національне законодавство з захисту прав споживачів та його дотримання	<i>середній</i>	<i>слабкий</i>
18	Стан виробничої інфраструктури (підключення до електромереж, дороги, залізниці тощо)	<i>сильний</i>	<i>середній</i>
19	Загальний рівень добробуту та платоспроможний попит населення	<i>середній</i>	<i>середній</i>
20	Антимонопольне законодавство країни	<i>середній</i>	<i>середній</i>
21	Наповненість загального національного ринку товарами та послугами	<i>середній</i>	<i>середній</i>

Джерело: складено автором самостійно.

Оперування параметрами кожної класифікаційної групи дозволяє державним органам влади формувати оптимальні умови залучення ТНК в національну економіку з точки зору реалізації національних інтересів і ефективного застосування транснаціонального капіталу.

Для налагодження взаємодії ТНК та національної економіки запропоновано оцінку вагових коефіцієнтів для параметрів, які враховуються ТНК при встановленні партнерства (табл. 3).

Також у роботі проаналізовано умови функціонування корпоративного капіталу в економіці України, на основі найвідоміших та найпопулярніших

міжнародних рейтингів таких, як: Ease of doing business (Всесвітній банк); Global Wealth Report – 2015 (німецька страхова компанія Allianz), Рейтинг глобальної конкурентоспроможності держав (Всесвітній економічний форум), Індекс сприйняття корупції (Азіатський та Африканський банки розвитку, Світовий банк та міжнародна організація Freedom House), Індекс розвитку людського потенціалу країн світу (ООН), які показують реальний стан речей у державі.

Таблиця 3

Вагові коефіцієнти для параметрів, які враховуються ТНК при встановленні партнерства

№ з/п	Назва параметру	Ваговий коефіцієнт
1	Фіскальна політика (податкове навантаження бізнесу, легкість реєстрації бізнесу, курс національної валюти, тощо)	0,201284
2	Природно-ресурсний потенціал	0,222001
3	Стан виробничої інфраструктури (підключення до електромереж, дороги, залізниці, тощо)	0,112201
4	Політична стабільність	0,122172
5	Захист прав споживачів та відповідне законодавство	0,057094
6	Робоча сила (якість робочої сили, рівень зайнятості населення, загальний рівень добробуту, тощо)	0,285249

Джерело: складено автором самостійно.

Аналіз умов функціонування корпоративного капіталу в економіці України дозволив зробити висновки, що попри різні позиції в міжнародних рейтингах, вмиле використання всіх ресурсів, потенціалу, а також розробка правильної інвестиційної стратегії та створення привабливого іміджу країни – можуть сприяти різкому покращенню і повинні стати першочерговими для уряду нашої держави.

В результаті розрахунку коефіцієнту рангової кореляції Спірмена для статистичних даних за 2013, 2014 та 2015 рр. (табл. 4) було встановлено, що між такими рейтингами, як: Індекс глобальної конкурентоспроможності (R_1), Індекс легкості ведення бізнесу (R_2) та Індекс економічної свободи (R_3) існує тісний зв'язок. Що свідчить про узгодженість методик формування вказаних рейтингів. Найкраще пов'язаний з двома іншими Індекс легкості ведення бізнесу. Тобто за необхідності використання лише одного з рейтингів варто, на нашу думку, брати до уваги саме Індекс легкості ведення бізнесу.

Таблиця 4

Коефіцієнт рангової кореляції Спірмена

Рік	R_1	R_2	R_3
2013	0,8192053	0,688339	0,800652
2014	0,852536	0,773752	0,840194
2015	0,846319	0,767204	0,821272

Джерело: складено автором самостійно.

Розкрито питання щодо державного регулювання діяльності ТНК в Україні, зокрема віддзеркалено взаємодію корпорацій з інститутами державної влади, які формують зону партнерства, зокрема з Міністерством економічного розвитку та торгівлі та Антимонопольним комітетом України.

Досліджено українську нормативно-законодавчу базу, яка регулює процес створення та функціонування ТНК, що дозволяє зробити наступні висновки: у вітчизняному законодавстві немає закону, який би регулював саме діяльність ТНК на території України в повній мірі, існують закони, які регулюють роботу ТНК лише опосередковано, більше того, в них відсутні самі по собі поняття «ТНК», «дочірнє підприємство ТНК», «філія ТНК», «ПП ТНК», що, у свою чергу, унеможлиблює проведення якісного статистичного аналізу наслідків діяльності на території України, оскільки серед статистичних даних зазначені поняття не позиціонуються як окремі елементи.

Також, з метою удосконалення існуючої системи державного регулювання трансфертного ціноутворення, нами запропоновано внести зміни до Податкового кодексу України, збільшити порогові показники для визнання операції контрольованою до 70 млн. грн. (в пп. 39.4.2 п. 39.4 ст. 39 Податкового кодексу України), оскільки існує дуже великий потік інформації для контролюючих органів, а також у зв'язку з підвищенням курсу долара.

Третій розділ – **«Модель ефективної взаємодії національної економіки з транснаціональними корпораціям»** – присвячено моделюванню передумов для транснаціоналізації вітчизняних підприємств та розробці механізму взаємодії національної економіки з ТНК.

В даному розділі представлено модель рейтингу ключових загроз для функціонування вітчизняних транснаціональних корпорацій (рис. 3), врахування яких є необхідною умовою стимулювання ТНК. Ключові загрози для функціонування вітчизняних транснаціональних корпорацій пов'язані з: недосконалою інституційною складовою; політичною нестабільністю; корупцією; конкуренцією з боку іноземних ТНК; відсутністю мобільності та динамічності у процесах виробництва; недостатньою кількістю висококваліфікованих фахівців.

Вдосконалення діяльності ТНК в призмі формування ефективного механізму взаємодії визначає об'єктивну необхідність імплементації фіскально-регулюючих заходів в економічні інтереси суб'єктів, які взаємодіють.

У зв'язку із цим запропоновані оптимізаційні напрями для механізму державного регулювання взаємодії національної економіки з транснаціональними корпораціями, такі як:

- встановити податки на відтік національного капіталу за кордон;
- ввести пільгове оподаткування для збільшення прибутку національних ТНК;
- визначити список галузей економіки, в яких вітчизняні ТНК можуть досягти успіху і обмежити в такі галузі доступ капіталу зарубіжних ТНК;
- приділяти підвищену увагу операціям зарубіжних ТНК з боку контролюючих податкових органів.

Автором обґрунтовано, що ефективним механізмом взаємодії вітчизняної економіки та зарубіжних ТНК – інститутом збалансування інтересів – може стати

публічно-приватне партнерство, оскільки при такому способі взаємодії враховуються всі умови сторін.

Рис. 3. Модель рейтингу ключових загроз для функціонування вітчизняних транснаціональних корпорацій

Джерело: складено автором самостійно.

Механізм взаємодії вітчизняної економіки та зарубіжних ТНК по суті є посередництвом держави між транснаціональними корпораціями і місцевими інвесторами на основі моделі матеріально-речового державно-приватного партнерства.

Даний механізм охоплює взаємозв'язки між такими групами економічних суб'єктів:

1) державою в особі контролюючих та регулюючих органів з відповідними компетенціями (Міністерство економічного розвитку та торгівлі, Антимонопольний комітет України, Фонд державного майна України, ДФС України);

2) вітчизняними підприємствами, що наближаються до статусу транснаціональних корпорацій;

3) зарубіжними ТНК в особі власників та топ-менеджерів;

4) підприємствами та організаціями, що формують інфраструктуру партнерства та взаємодії ТНК в національній економіці, та складається з таких елементів, як правові, адміністративні, економічні та соціальні взаємовідносини (рис. 4).

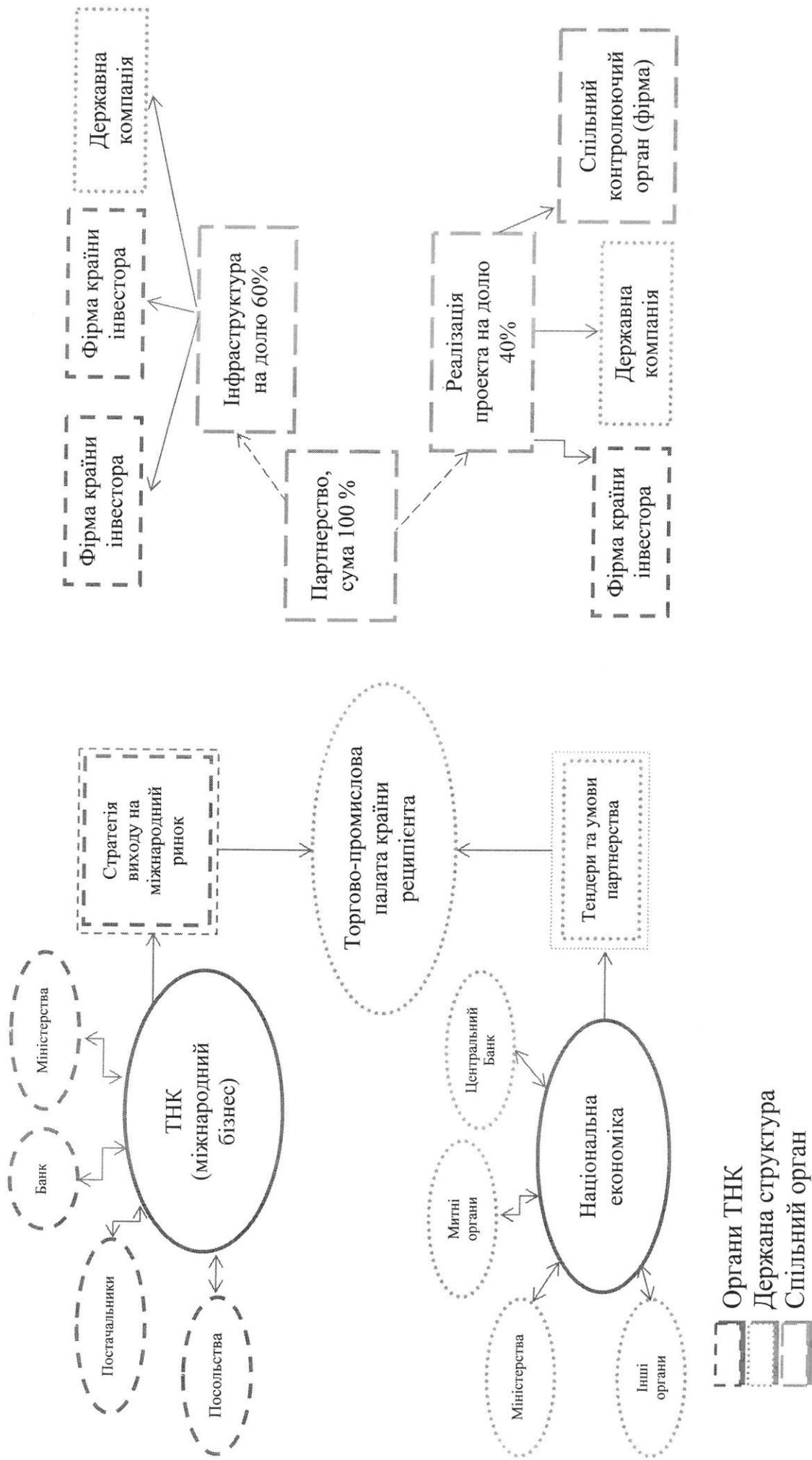

Рис. 4. Механізм інтерпретації моделі взаємодії національної економіки з ТНК

Джерело: складено автором самостійно.

На практиці він повинен працювати наступним чином:

1. На основі детального дослідження звітів державних органів і інститутів національного господарства уряд України ідентифікує інвестиційні потреби країни і розробляє умови та принципи взаємодії з іноземними інвесторами.

2. Органи влади готують конкретні інвестиційні пропозиції і сповіщають торгівельно-промислову палату про напрямки співпраці з іноземними партнерами в конкретних видах діяльності вітчизняної економіки.

3. Транснаціональна корпорація, на основі отриманої інформації від різних органів, що взаємодіють в процесі зовнішньоекономічної діяльності країни, здійснює вибір об'єкта інвестування, а також визначає форми проникнення на український ринок.

4. Представники ТНК на основі схеми «доступ до ресурсів через інвестиції в інфраструктуру» звертаються в торгівельно-промислову палату для встановлення партнерських відносин з владою України.

5. Після переговорів між державою і ТНК в торгово-промисловій палаті, контрагенти встановлюють партнерство, отже, беруть два основні зобов'язання:

– ТНК бере на себе зобов'язання надати певну суму для реалізації підписаного проекту;

– держава, в свою чергу, укладає концесійні угоди з ТНК про надання доступу до своїх ресурсів.

6. На основі спільного партнерства 60% наданої суми вкладають в реалізацію національних стратегічних інфраструктурних проектів з метою скорочення інфраструктурного дефіциту в країні.

На основі угоди сума експлуатаційного фонду іноземної ТНК повинна покрити повністю вартість проекту і інфраструктурного фонду.

Для повноцінного функціонування механізму взаємодії національної економіки та ТНК потрібні ще спільний орган, який би координував дотримання норм виконання реалізованого проекту між державою і ТНК – це може бути фірма, яка буде виконувати контролюючі функції. Таким чином, такий механізм взаємодії буде ефективним для всіх учасників.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукової задачі щодо формування механізму ефективної взаємодії національної економіки з транснаціональними корпораціями, а також обґрунтування напрямів державного регулювання цієї взаємодії. Це дозволило сформулювати такі висновки та пропозиції науково-практичного характеру, які відображають вирішення поставлених завдань відповідно до окресленої мети:

1. Розроблено механізм ефективної взаємодії національної економіки з транснаціональними корпораціями, що охоплює взаємозв'язки між такими групами економічних суб'єктів як: держава в особі контролюючих й регулюючих органів з відповідними компетенціями (Міністерство економічного розвитку та торгівлі, Антимонопольний комітет України, Фонд державного майна України, ДФС України); вітчизняні підприємства, що наближаються до статусу транснаціональних корпорацій; зарубіжні ТНК в особі власників і топ-менеджерів; підприємства і

організації, які формують інфраструктуру партнерства та взаємодії ТНК в національній економіці і складаються з таких елементів, як: правові, адміністративні, економічні та соціальні взаємовідносини. Даний механізм взаємодії національної економіки та ТНК по суті є посередництвом держави між транснаціональними корпораціями та місцевими інвесторами на основі моделі матеріально-речового державно-приватного партнерства.

2. Проведено експертне оцінювання, яке дозволило класифікувати чинники, що впливають на механізм взаємодії національної економіки та ТНК та розподілити їх на: 1) фактори слабого впливу (зокрема, національні показники рівня оплати праці, національне законодавство із захисту прав споживачів та його дотримання); 2) фактори середнього впливу (зокрема, наявність природно-ресурсного потенціалу, торговельна політика національного уряду, рівень національної економічної безпеки); 3) фактори сильного впливу (зокрема, курс національної валюти, політична стабільність, рівень зайнятості населення) як для ТНК, так і для національної економіки. Методом попарних порівнянь було проведено оцінку вектора вагових коефіцієнтів для параметрів, які враховуються ТНК при встановленні партнерства. Оперування чинниками кожної класифікаційної групи дозволить державним органам влади України формувати оптимальні умови залучення ТНК в національну економіку з точки зору реалізації національних інтересів і ефективного застосування транснаціонального капіталу.

3. На основі аналізу переваг зарубіжних ТНК та українських підприємств, які наближаються до статусу ТНК, вдосконалено систему аргументації доцільності стимулювання створення національних ТНК. Основними її елементами є: наявність у ТНК інноваційних змін; здатність ТНК збільшувати експортний потенціал країни та конкурентоспроможність національної економіки; економія від масштабів виробництва, що впливає на рівень цін та сприяє стійкому економічному зростанню, відповідно, підвищенню рівнів зайнятості та життя; швидша адаптація вітчизняної економіки до кращих світових стандартів господарювання.

4. Використовуючи метод аналізу ієрархій упорядковано загрози для функціонування вітчизняних транснаціональних корпорацій за важливістю впливу на процес. Так, ключовими загрозами для функціонування вітчизняних транснаціональних корпорацій є: недосконала інституційна складова; політична нестабільність, корупція, конкуренція з боку іноземних ТНК, відсутність мобільності й динамічності у процесах виробництва та недостатня кількість висококваліфікованих фахівців. Моделювання рейтингу ключових загроз для функціонування вітчизняних транснаціональних корпорацій дозволило виявити компоненти для посилення чи послаблення дії спричиняючого фактора.

5. З метою удосконалення існуючої системи державного регулювання трансфертного ціноутворення в Україні, усунення суперечностей, які негативно впливають на забезпечення реалізації податкової політики з урахуванням міжнародної практики, запропоновано внести зміни до Податкового кодексу України, а саме до ст. 39 в частині вирішення питань, пов'язаних з практичним застосуванням даної статті, а саме: незрозумілою є методика для коригувань ціни на товари, які мають біржове котирування, тому пропонується законодавчо закріпити необхідність визначення переліку товарів, що мають біржове котирування

Кабінетом Міністрів України, а також збільшити порогові показники для визнання операції контрольованою.

6. Виконано аналітичне дослідження умов функціонування корпоративного капіталу в економіці України, використавши оцінки провідних рейтингових агенцій таких, як Ease of doing business (Всесвітній банк); Global Wealth Report – 2015 (німецька страхова компанія Allianz), Рейтинг глобальної конкурентоспроможності держав (Всесвітній економічний форум), Індекс сприйняття корупції (Азіатський та Африканський банки розвитку, Світовий банк та міжнародна організація Freedom House), Індекс розвитку людського потенціалу країн світу (ООН), що дозволило визначити пріоритетні напрямки для удосконалення механізму державного регулювання взаємодії національної економіки з транснаціональними корпораціями. Основними з яких є: 1) розробка відповідних державних програм з метою залучення зарубіжних інвесторів на ринок України; 2) розвиток аутсорсингу, як основної форми взаємодії вітчизняних компаній із ТНК; 3) розвиток факторів конкурентоспроможності для пріоритетних галузей, із використанням таких механізмів, як: фінансування досліджень, спрямованих на вирішення проблем галузі, впровадження стандартизації та сертифікації, гармонізованої з міжнародними вимогами якості, демонополізація ринку; 4) сприяння розвитку кластерів.

7. Розкрито зміст та особливості виникнення й становлення ТНК, основні мотиви функціонування ТНК, кількісні та якісні критерії набуття статусу ТНК та на основі цього запропоновано в науковий обіг таке визначення: «ТНК-інтегрована структура, яка провадить єдину політику через один або більше центрів прийняття рішень на підпорядковані підприємства (філії, представництва, дочірні компанії) будь-яких організаційно-правових форм (приватної, публічної, змішаної) на основі науково-технічної, виробничої та комерційної кооперації з метою отримання найвигідніших умов господарської діяльності, що, в свою чергу, приводить до максимізації прибутку компанії та підвищення економічного впливу компанії на національні економічні системи світу».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Немировська О. В. Аналіз та оцінка економічної діяльності ТНК в Україні [Електронний ресурс] / О. В. Немировська // Ефективна економіка: електронне наукове фахове видання. – Електронні дані. – 2014. – №12. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3643>. (0,36 д.а.)

2. Немировська О. В. Механізм регулювання взаємодії національної економіки з транснаціональними корпораціями / О. В. Немировська // Економіка та держава. – 2015. – №12. – С. 121-125. (0,5 д.а.)

Статті у наукових фахових виданнях України,

які входять до міжнародних наукометричних баз даних:

3. Мамонова А. В. Моделювання макроекономічних передумов для розвитку ТНК у реаліях економіки України / А. В. Мамонова, О. В. Немировська // Молодий вчений. – 2014. – №7(10). – С. 45-49. (0,42 д.а.; особисто автору належить 0,32 д.а.: досліджено поточний стан транснаціоналізації національної економічної системи України, визначено основні інтереси взаємодії ТНК з національними економіками)

4. Немировська О. В. Транснаціональні компанії та регулювання трансферного ціноутворення в Україні / О. В. Немировська // Інноваційна економіка: науково-виробничий журнал. – 2014. – №4(53). – С. 265-272. (0,64 д.а.)

5. Немировська О. В. Функціонування корпоративного капіталу в економіці України / О. В. Немировська // Економіст. – 2014. – №9(335). – С. 32-35. (0,5 д.а.)

Статті в інших виданнях:

6. Економічна сутність транснаціональних корпорацій та методи оцінки ефективності їх взаємодії з іншими суб'єктами господарювання / О. В. Немировська // Актуальные научные исследования. От теории к практике (Aktualne naukowe badania. Od teorii do praktyki): сборник статей по материалам конференции (30-31 марта 2014 г., г. Варшава). – Польша, Варшава: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2014. – 92 с. – С. 82-88. (0,46 д.а.)

Тези наукових доповідей:

7. Немировська О. В. Особливості функціонування транснаціональних корпорацій в контексті національних інтересів: фіскальні методи регулювання їх діяльності / О. В. Немировська // Гармонізація оподаткування в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (12-13 квітня 2013 р., м. Кам'янець-Подільський) / Держ. подат. служба України; Нац. унів. ДПС України. – Ірпінь: ВЦ НУДПСУ, 2013. – 218. – С. 115-117. (0,36 д.а.)

8. Немировська О. В. Ефективність – основа механізму взаємодії суб'єктів господарювання: національних економік з транснаціональними корпораціями / О. В. Немировська // Економіка та управління: теорія та практика: матеріали Міжнародної науково-технічної Інтернет-конференції (12-13 вересня 2013 р., м. Дніпропетровськ) / Відп. ред. С. І. Дробязко. – Дніпропетровськ: Вид-во «Герда», 2013. – 226 с. – С. 33-36. (0,36 д.а.)

9. Немировська О. В. Імплементация методів регулювання діяльності ТНК: податкові важелі / О. В. Немировська // Реформування податкової системи України відповідно до європейських стандартів: матеріали V Науково-практичної конференції (31 жовтня 2013 р., м. Ірпінь) / Мін. дох і зб. України, Нац. унів. ДПС України, Наук.-досл. центр з пробл. оподат. – Ірпінь: ВЦ НУДПСУ, 2013. – 558 с. – С. 328-331. (0,18 д.а.)

10. Немировська О. В. До питання управління корпоративним капіталом у вітчизняній економіці / О. В. Немировська // Фінансова інфраструктура: формування, проблеми та перспективи розвитку в умовах інноваційної економіки: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (7-8 листопада 2014 р., м. Київ) / Відп. ред. А. В. Білий. – К.: ГО «Київський економічний науковий центр», 2014. – 144. – С. 112-115. (0,36 д.а.)

АНОТАЦІЯ

Немировська О.В. Формування ефективного механізму взаємодії національної економіки з транснаціональними корпораціями. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – Вищий навчальний заклад «Університет економіки та права «КРОК». – Київ, 2016.

Дисертація присвячена розробці ефективного механізму взаємодії національної економіки з транснаціональними корпораціями. Проаналізовано суть поняття транснаціональної корпорації, досліджено критерії визначення компанії – транснаціональною та класифіковано методи оцінки ефективності і параметри взаємодії держави та транснаціональних корпорацій.

Виконано аналітичне дослідження умов функціонування корпоративного капіталу в економіці України з використанням оцінок провідних рейтингових агентств та обґрунтовано необхідність створення українських транснаціональних корпорацій, також здійснено моделювання ключових загроз для функціонування вітчизняних транснаціональних корпорацій методом аналізу ієрархій.

Досліджено роль транснаціональних компаній у проблемі трансфертного ціноутворення, як проблеми, що виникає в процесі взаємодії та доведено їх схильність до фінансово-економічних зловживань і латентного трансферу коштів.

Сформульовано рекомендації з удосконалення механізму державного регулювання взаємодії національної економіки з транснаціональними корпораціями та розроблено механізм взаємодії вітчизняної економіки з ТНК на основі партнерства.

Ключові слова: *транснаціональна корпорація (ТНК), національна економіка, механізм взаємодії, вітчизняна економіка, державне регулювання.*

АННОТАЦИЯ

Немировская О.В. Формирование эффективного механизма взаимодействия национальной экономики с транснациональными корпорациями. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.03 – экономика и управление национальным хозяйством. – Высшее учебное заведение «Университет экономики и права «КРОК». – Киев, 2016.

Диссертация посвящена разработке эффективного механизма взаимодействия национальной экономики с транснациональными корпорациями.

В работе проанализированы суть понятия транснациональной корпорации, исследованы критерии определения транснациональной компании, классифицированы методы оценки эффективности и параметры взаимодействия государства с ТНК, разделены последствия экспансии ТНК для принимающих стран на положительные и отрицательные, сформулированы принципы, на которых должны базироваться взаимоотношения между ТНК и национальными экономиками.

Выполнено аналитическое исследование условий функционирования корпоративного капитала в экономике Украины с использованием оценок ведущих рейтинговых агентств, что позволило определить приоритетные направления для совершенствования механизма государственного регулирования взаимодействия национальной экономики с транснациональными корпорациями. Предложено использовать коэффициент ранговой корреляции Спирмена для оценки согласованности международных рейтингов.

Осуществлено моделирование ключевых угроз для функционирования отечественных транснациональных корпораций методом анализа иерархий, что

позволило выявить компоненты для усиления или ослабления действия воздействующего фактора.

Проведено экспертное оценивание, которое позволило классифицировать факторы, влияющие на механизм взаимодействия национальной экономики и ТНК и распределить их. Методом парных сравнений была проведена оценка вектора весовых коэффициентов для параметров, которые учитываются ТНК при установлении партнерства.

На основе анализа преимуществ зарубежных ТНК и украинских предприятий, которые приближаются к статусу ТНК, усовершенствована система аргументации целесообразности стимулирования создания национальных ТНК.

Исследована роль транснациональных компаний в проблеме трансфертного ценообразования, как проблемы, возникающей в процессе взаимодействия и доказана склонность ТНК к финансово-экономическим злоупотреблениям и латентного трансфера средств.

Сформулированы рекомендации по совершенствованию механизма государственного регулирования взаимодействия национальной экономики с транснациональными корпорациями и разработан механизм взаимодействия отечественной экономики с ТНК на основе партнерства.

Ключевые слова: *транснациональная корпорация (ТНК), национальная экономика, механизм взаимодействия, отечественная экономика, государственное регулирование.*

ANNOTATION

Nemyrovska O. Forming an effective mechanism of interaction between national economy with multinational. – Manuscript.

The dissertation for the scientific degree of candidate of economic sciences, specialty 08.00.03 – economics and management of national economy. – «University of Economics and Law «KROK». – Kyiv, 2016.

Dissertation is devoted to the development of an effective mechanism of interaction between national economy with transnational corporations. The work analyzes the essence of the concept multinational corporations, examined criteria for determining of the company – a transnational and classified methods and parameters of evaluating the effectiveness of interaction between the state and multinational corporations.

Using estimates of the leading rating agencies, analytical research about the conditions of functioning corporate capital in the Ukrainian economy is accomplished. Modeling of key risks for the functioning of domestic multinationals is performed. The role of multinational companies in the problem of transfer pricing as the problems appearing in the process of collaboration is investigated. Penchant of TNCs to the economic and financial abuses and latent transfer funds is proved.

Makes recommendations for improving the mechanism of state regulation of interaction of the national economy with transnational corporations. Mechanism of interaction between the domestic economy with the TNC on the basis of partnership is developed.

Key words: *transnational corporation (TNC), the national economy, the mechanism of interaction, the domestic economy, state regulation.*